

تحلیلی بر پایداری اجتماعی و سنجش آن در نواحی شهری نظرآباد

کرامت الله زیاری

استاد گروه جغرافیا و برنامه ریزی شهری، دانشگاه تهران، تهران، ایران

علیرضا گروسی

کارشناس ارشد گروه جغرافیا و برنامه ریزی شهری، دانشگاه تربیت مدرس تهران، ایران (نویسنده مسئول)

سمیه نوزار

دانشجوی دکترای گروه جغرافیا و برنامه ریزی شهری، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تبریز، ایران

چکیده:

توسعه پایدار یکی از این دیدگاه‌های مهم در ادبیات شهری جهان می‌باشد. توسعه پایدار رویکردی جامع به بهبود بخشی کیفیت زندگی انسان‌ها در جهت تحقق رفاه اقتصادی، اجتماعی و محیطی سکونت‌گاه‌های انسانی است. یکی از ابعاد اساسی در توسعه پایدار، پایداری اجتماعی می‌باشد. پایداری اجتماعی به توانایی جامعه برای حفظ ابزارهای ضروری ایجاد ثروت، رفاه و مشارکت اجتماعی برای گسترش یکپارچگی اشاره می‌کند. در این پژوهش که از نوع توصیفی-تحلیلی و با رویکرد کاربردی می‌باشد، پایداری اجتماعی در نواحی شهر نظرآباد، به عنوان یکی از شهرهای میانی در سلسله مراتب شهری که دارای رشد سریع و همچنین جمعیت مهاجر پذیر بالایی در دهه‌های اخیر بوده‌است، بررسی می‌گردد. برای همین منظور پس از استخراج شاخص‌های پایداری اجتماعی و تنظیم پرسش‌نامه، بر اساس فرمول کوکران، حجم نمونه 384 نفر تعیین شده و پرسش‌نامه‌ها بر اساس سهم جمعیتی نواحی شهر نظرآباد توزیع گردید. برای بررسی پاسخ‌های شهروندان نواحی شهر نظرآباد از آزمون T تک نمونه‌ای و همچنین مدل تصمیم‌گیری VIKOR استفاده شد. پاسخ‌های شهروندان با استفاده از آزمون T تک نمونه‌ای بررسی شد که نشان داد، پاسخ‌های شهروندان در هفت شاخص مذکور وضعیت نامطلوبی را نشان می‌دهد. در واقع از نظر پاسخ دهندگان وضعیت پایداری اجتماعی در کل سطح شهر نظرآباد پایین می‌باشد. در ادامه با استفاده از مدل VIKOR وضعیت پایداری اجتماعی در نواحی شهری نظرآباد نسبت به هم سنجیده شد. بر اساس خروجی مدل VIKOR، ناحیه 4 شهر نظرآباد با مقدار Q (0/247233) نسبت به نواحی دیگر وضعیت بهتری را داراست و وضعیت نیمه توسعه یافته دارد. ناحیه 2 با مقدار Q (0/458198)، در وضعیت توسعه متوسط و در رتبه دوم و نواحی 1 و 3 نیز ترتیب با مقدار Q (0/633326) و (0/659216) در رتبه‌های سوم و چهارم قرار دارند و سطح کمتر توسعه یافته و ناحیه 5 شهر نظرآباد نیز به مقدار Q (0/999888) در رتبه آخر از نظر شاخص‌های پایداری اجتماعی قرار دارد و وضعیت آن به صورت سطح محروم در پایداری اجتماعی می‌باشد. در کل نتایج نشان دهنده این است که هیچ کدام از نواحی شهری در نظرآباد در سطح پایدار قرار دارند و وضعیت کلی پایداری در نواحی این شهر در سطح متوسط به پایین قرار دارد که بحث برنامه ریزی و مدیری مطلوب در امور اجتماعی شهری را مهم و حیاتی نشان می‌دهد.

واژگان کلیدی: توسعه پایدار، پایداری اجتماعی، نواحی شهری، نظرآباد

مقدمه

شهر به عنوان عالیترین مکان تجمع زیستی انسان یکی از مقاطع مهم تاریخ بشریت میباشد؛ این پدیده برآیند و تجسم مناسبات اجتماعی، اقتصادی، سیاسی و فرهنگی هر دوره است. به مرور و بخصوص پس از انقلاب صنعتی، عواملی چون افزایش چشمگیر جمعیت، انباشت سرمایه، تمرکز تولید، رشد صنایع و فن، مناسبات بازرگانی، تحرکات جمعیتی، غیره و نهایتاً تحرك و پویایی روزافزون حیات شهری تعادل پایدار شهرهای قدیمی را ناپایدار و آنها را با مسأله رشد سریع روبه رو ساخت (مومنی و مودت، ۱۳۹۷: ۸۸). این مسأله سبب شد تا دیدگاه‌های متنوعی در باب شهرها و توسعه آنها توسط اندیشمندان مطرح شود. توسعه پایدار شهری یکی از دیدگاه‌های مهم در این زمینه میباشد به گونه‌ای که دستیابی به پایداری در توسعه شهرها در جهان امروزی به عنوان پیش‌نیاز و شرط ضروری برای توسعه پایدار در سطح جهانی قلمداد و بر آن تاکید می‌شود. پایداری در ابتدا عمدتاً محدود به تعبیر اکولوژیکی بود اما به مرور با عدم موفقیت و شکست‌های وسیع گسترده این رویکرد، نگرش‌های تک بعدی به پایداری مورد انتقاد قرار گرفت که منجر به ایجاد و تولید تغییری معنادار در مفهوم پایداری شد (Vallance et al, ۲۰۱۱: ۳۴۲) و زمینه برای شمول بیشتر شاخص‌های پایداری در حوزه‌های مختلف اقتصادی، اجتماعی، سیاسی، فرهنگی و اخلاقی فراهم گردید (حسینی، ۱۳۹۳: ۵۸). پایداری اجتماعی پس از گزارش کمیسیون جهانی محیط زیست و توسعه (WCDE) به سازمان ملل متحد که در آن برای رسیدن به توسعه پایدار توجه به شرایط اجتماعی، زیست محیطی و اقتصادی را خواستار شده بود، مورد توجه قرار گرفت (فتاحی و همکاران، ۱۳۹۲: ۶۶). بعد اجتماعی به این دلیل مهم می‌باشد که هر چیزی و هر اتفاقی در درون زمینه اجتماعی روی می‌دهد. یعنی تمامی تاثیرات محیطی و تعاملات اقتصادی نتایج ارزش‌های اجتماعی هستند. در واقع در ادبیات توسعه پایدار و پایداری، مباحث اجتماعی از اهمیت بنیادین و بسیار مهمی برخوردار است و پیوند تنگاتنگی با دیگر عناصر مطرح مثل محیط زیست و اقتصاد دارد (Scoot at el, ۲۰۰۰: ۴۳۴). از سوی دیگر، پایداری اجتماعی به دنبال بالفعل سازی توانمندی‌های افراد و گروه‌ها برای زندگی در کنار یکدیگر و فراهم سازی زمینه ایجاد احساس مشترک عاطفی و روانی میان ساکنان هر و یا محله است. پایداری اجتماعی با بهره‌گیری از تغییر نگرش در ارزش‌ها، باورها و نوع نگاه شهروندان نسبت به مکان زندگی و محیط زیست و اطرافیان در جهت افزایش سطح کیفیت زندگی می‌باشد.

شهرهای مجاور تهران و کرج در دهه های اخیر با رشد سریع جمعیت و توسعه شهرنشینی مواجه بوده اند و این مساله موجب بروز مشکلات عدیده ای برای این شهرها شده است که شهر نظرآباد به عنوان غربی ترین شهرستان البرز در سال های اخیر نیز از این موضوع مستثنی نیست. شهر نظرآباد با توجه به جمعیت مهاجر بالایی که در سال‌های گذشته به آن اضافه شده است، شاهد رشد گسترده شهر و شهرنشینی بوده است، بنابراین ضرورت دارد که ابعاد اجتماعی این رشد گسترده در شهر نظرآباد بررسی گردد تا

راهکارهای مناسب برای افزایش پایداری اجتماعی در این شهر شناسایی گردد و برای بهبود اوضاع شهر در برنامه‌ریزی‌ها و مطالعات مربوط به این شهر پیشنهاد گردد سوال اصلی این پژوهش این می‌باشد که وضعیت پایداری اجتماعی نواحی شهری در نظرآباد در چه سطحی بوده و نسبت به هم چه تفاوتی دارند؟

مبانی نظری

توسعه پایدار

توسعه پایدار حالت تعادل و توازن میان ابعاد مختلف توسعه است که هدف آن بهبود بخشیدن به شرایط کیفی زندگی انسان است و به‌عنوان مفهوم کلیدی در سیاست‌گذاری‌های ملی و بین‌المللی مطرح شده است (Vouvaki & Xepapadeas, ۲۰۰۸, ۴۷۳). توسعه پایدار رویکردی جامع به بهبود بخشی کیفیت زندگی انسان‌ها در جهت تحقق رفاه اقتصادی، اجتماعی و محیطی سکونت‌گاه‌های انسانی است (Torjman, ۲۰۰۰: ۲). در فرایند توسعه پایدار، اهداف اجتماعی، اقتصادی و محیط‌زیستی جامعه در هر جا که ممکن است از راه وضع سیاست‌ها، انجام اقدامات لازم و عملیات حمایتی با هم تلفیق می‌شوند (زاهدی و همکاران، ۱۳۸۵: ۴۵). بدون شک بحث پایداری و توسعه پایدار بدون توجه به شهر و شهرنشینی بی‌معنی خواهد بود، بر همین اساس دستیابی به پایداری شهری توسعه شهرها در جهان معاصر به‌عنوان پیش‌نیاز و شرط ضروری برای توسعه پایدار در سطح جهانی قلمداد و بر آن تأکید می‌شود. پایداری فرآیندی است که در نهایت باید به سرزندگی، پویایی اقتصادی، سلامت اجتماعی و کیفیت محیطی منجر شود (حسینی، ۱۳۹۳: ۵۹).

پایداری اجتماعی

پایداری اجتماعی به توانایی جامعه برای حفظ ابزارهای ضروری ایجاد ثروت، رفاه و مشارکت اجتماعی و به‌عنوان یک مفهوم، به دنبال حفظ و ثبات مولفه‌های اجتماعی و فرهنگی جامعه است (صمیمی‌فر و حمزه نژاد، ۱۳۹۲: ۱۲۲). پایداری اجتماعی به معنای حفظ و بهبود بخشی به سرمایه‌های اجتماعی یعنی شکل‌دهی جوامع همگن و یکپارچه با منافع متقابل، دارای ارتباط و تعامل میان گروه‌های مردمی، جامعه‌ای دارای احساس ترحم، صبوری، قابلیت انعطاف و تابع عشق و وفاداری که گاه با سرمایه اخلاقی نیز همراه می‌شود (Goodland, ۲۰۰۳: ۱-۶). در تعریف پایداری اجتماعی گروهی از محققان، به چهار عنصر اصلی و تعیین‌کننده، یعنی عدالت اجتماعی، همبستگی اجتماعی، مشارکت و امنیت اشاره می‌کنند. در این میان مؤلفه‌هایی چون فرصتهای برابر و توأم با پیشرفت برای تمامی انسانها، زندگی همراه با تعاون و همکاری، فرصتهای برابر برای تمامی افراد در جهت ایفای نقشهای اجتماعی به همراه امنیت امرار معاش و ایمنی سکونتگاه‌های انسانی در برابر مخاطرات طبیعی، مبنای سنجش پایداری اجتماعی قرار گرفته‌اند (DFID, ۲۰۰۲: ۲). پایداری اجتماعی همچنین به‌عنوان یک

سرمایه ی اجتماعی دیده می شود که به مردم اجازه حفظ انسجام اجتماعی و غلبه بر سختی هارا خواهد داد (McKenzie, 2004: 14).
 موضوعات کلیدی مرسوم و جدید که در پایداری اجتماعی می توان اشاره نمود در جدول ۱ اشاره شده است:

جدول ۱: موضوعات کلیدی مرسوم و جدید در چارچوب پایداری اجتماعی

جدید	مرسوم
تغییرات جمعیت (سنی، مهاجرت و تحرک)	نیازهای اساسی (مسکن و سلامت محیطی)
انسجام، همبستگی اجتماعی	آموزش و مهارت
هویت، حس تعلق مکانی و فرهنگی	اشتغال
توانمندی، مشارکت و دسترسی	برابری
سلامت، امنیت	حقوق انسانی و جنسیتی
سرمایه اجتماعی	فقر
رفاه، کیفیت زندگی و رضایت مندی	عدالت اجتماعی

ماخذ: ۸: ۲۰۰۸، Colantonio

پیشینه تحقیق

ابن خلدون برای نخستین بار به وجهی موضوع حیات اجتماعی رادر شهر مورد کنکاش قرار داده است. وی در تبیین واقعیت های جاری در حیات اجتماعی و تخریب فرهنگ انسانی و جایگزین شدن الگوهای خاصی از منفعت طلبی، فردگرایی و کاهش حمایت مشترک نسبت به یکدیگر، چون ماهیت زندگی مدنی در شهرها، فزونی جمعیت و رویارویی متعدد شهروندان، رشد فرهنگ رفاه و تن آسایی و رواج فرهنگ خودخواهانه برخاسته از فرهنگ جلال و شکوه شهری را ذکر می کند. پاره ای دیگر از محققان به خصوص در حوزه علوم اجتماعی نیز موضوع دگرگونی های بنیادی در ارکان زندگی شهری و پیدایش اشکال جدی از مناسبات شهری را مورد توجه قرار داده اند (حسینی، ۱۳۹۳: ۵۹). در زمینه پایداری اجتماعی می توان به مطالعات زیر اشاره کرد:

جدول ۱: پیشینه تحقیق

مطالعات داخلی		
نתיج	عنوان پژوهش	نویسندگان و سال پژوهش
عواملی مانند ناپایداری شاخص های کیفیت زندگی هم از بعد ذهنی و هم عینی، نارضایتی از عملکرد ارگانهای دولتی، کیفیت پایین خدمات عمومی، عدم رضایت شغلی، سطح پایین عملکردی شهر در شاخص خدماتی و تنوع فرهنگی بواسطه توریستی بودن شهرهای ساحلی بیشترین سهم را در ناپایداری اجتماعی این شهرها داشته اند.	سنجش و ارزیابی پایداری اجتماعی در شهرهای کوچک (مطالعه موردی: شهرهای کوچک استان مازندران)	برزگر و همکاران (۱۳۹۶)
به لحاظ شاخص های توسعه پایدار، ۳ محله (آزادی، بازارچه و زمین های شهرداری) در وضعیت پایدار و محله های (آزادگان، زرگتن و فرماندار) در سطح نیمه پایدار و ۹ محله (ساحلی، کمربندی، جاده سردشت،	ارزیابی وضعیت پایداری محله ها در شهرهای مرزی، مطالعه موردی: محله	هوشیار و شریفی (۱۳۹۶)

<p>بازار سیگاران، کمبرندی جدید، کهنه خانه، پاداش، فرهنگیان و شین آباد) در وضعیت ناپایدار قرار دارند.</p>	<p>های شهر پیرانشهر</p>	
<p>مهم‌ترین مولفه‌های سازنده پایداری اجتماعی در شهر نوشهر، احساس تعلق مکانی، هم بستگی و انسجام اجتماعی، دسترسی به امکانات و عدالت اجتماعی، و احساس امنیت اجتماعی می‌باشد که این عوامل حدود ۵۵ درصد کل واریانسها مربوط به تحقق پایداری اجتماعی را به خود اختصاص می‌دهند.</p>	<p>تحلیل و ارزیابی سطح پایداری اجتماعی در شهر نوشهر</p>	<p>حسینی (۱۳۹۳)</p>
<p>مولفه‌های رضایت جامعه محلی، فرهنگ و سنن، امنیت و رفاه در وضعیت بیشتر از حد متوسط قرار دارند و مولفه‌های توسعه امکانات و خدمات، افزایش آگاهی جامعه محلی، مشارکت و همبستگی در وضعیت کمتر از حد متوسط می‌باشند</p>	<p>سنجش و ارزیابی شاخص‌های پایداری اجتماعی- فرهنگی در شهرهای استخراجی: مطالعه موردی شهر استخراجی عسلویه</p>	<p>مختاری آبادی و همکاران (۱۳۹۳)</p>
<p>با مراجعه به شالوده نظری اسلامی در حوزه پایداری اجتماعی، اخلاق را مهم‌ترین بستر لازم برای ایجاد پایداری نوین دانسته‌اند. سپس با مراجعه به مباحث اخلاق اسلامی، ۸ اصل اخلاق زمینه‌ساز پایداری اجتماعی در محلات مسکونی را معرفی کرده‌اند.</p>	<p>اعتبارسنجی اصول نوین پایداری اجتماعی با تکیه بر اخلاق اسلامی (در محلات مسکونی)</p>	<p>صمیمی‌فر حمزه- نژاد (۱۳۹۲)</p>
<p>با بهره‌گیری از شاخص‌های ۷ گانه پایداری اجتماعی (جمعیتی، اقتصادی، سرمایه اجتماعی، عدالت اجتماعی، سلامت، عوامل کالبدی و امنیت) وضعیت پایداری اجتماعی را در مناطق شهر تهران سنجیده‌اند. نتایج نشان می‌دهد که مناطق ۱، ۳، ۶، ۱۲ و ۱۷ شرایط مناسبتری را از لحاظ پایداری اجتماعی نسبت به دیگر مناطق شهر تهران دارند. مناطق ۲۱، ۱۹، ۱۸، ۱۶، ۱۷ و ۱۰ نیز مناطق ناپایدار می‌باشند.</p>	<p>تحلیل فضایی سنجش پایداری اجتماعی شهری: مطالعه موردی: مناطق ۲۲ گانه شهر تهران</p>	<p>مشکینی همکاران (۱۳۹۲)</p>
<p>مطالعات لاتین</p>		
<p>شاخصها می‌بایست با اولویتهای شهرهای کوچک مرتبط باشند، و همچنین می‌بایستی مسائلی که این شهرها در آینده با آن مواجه می‌شوند را هم در نظر بگیرند. شاخص‌هایی درباره حمل و نقل عمومی، دسترسی به خدمات در سطح محله مانند درمانگاه، حمل و نقل عمومی، بهداشت و سلامت، جای پای اکولوژیکی، که برای توسعه و حل مشکلات این شهرها و نواحی مرتبط با این شهرها می‌بایستی به عنوان معیارهایی برای نظارت پیشرفت شهرهای کوچک در یک چاقوب منظم عمل کنند</p>	<p>(انتخاب شاخص‌ها برای توسعه پایداری شهرهای کوچک نمونه: شهر والمیرا)</p>	<p>والتنبرگ همکاران (Valtenbergs et al) سال ۲۰۱۳</p>
<p>سنخ شناسی سه گانه از پایداری</p>	<p>پایداری</p>	<p>والاس و</p>

<p>اجتماعی ارائه داده اند که شامل پایداری اجتماعی توسعه، پایداری اجتماعی ارتباط و پایداری اجتماعی نگهداشت و حفاظت است که جنبه اجتماعی توسعه پایدار، در برگیرنده ارتباط دو سویه میان توسعه اجتماعی و پایداری اجتماعی است</p>	<p>اجتماعی چیست (تلاش برای تبیین مفاهیم)</p>	<p>همکاران (Vallance et al) ۲۰۱۱</p>
<p>باتاکید بر ارتباط نزدیک و متقابل میان ابعاد اجتماعی و اقتصادی و محیطی توسعه پایدار، پایداری اجتماعی را دربرگیرنده چهار مولفه شامل سرمایه اجتماعی، عدالت (برابری) اجتماعی، مشارکت و درگیر در امور و زیرساخت نرم می داند. به نظر نویسنده سرمایه اجتماعی، فراهم کننده نقطه شروع نظری برای پایداری اجتماعی است. درحالی که زیرساخت نرم، تامین کننده بعد عملیاتی است، عدالت و برابری اجتماعی تامین کننده الزام اخلاقی برای موضوع است و مشارکت و درگیری در امور نیز فراهم کننده روشی است برای کارکردن بایکدیگر در اجتماع</p>	<p>تقویت اجتماع در توسعه پایدار؛ توسعه چهارچوب مفهومی برای پایداری اجتماعی در مناطق شهری در حال رشد استرالیا،</p>	<p>کات هیل (Cuthill) سال ۲۰۱۰</p>
<p>ارزش شاخص ترکیبی توسعه پایدار برای شهر مورد مطالعه، در سال ۲۰۰۴ برابر با ۰/۲۴ بوده که نشان می‌داد شاخصها در سطح پایین قرار داشتند. بر طبق برنامه ریزی اکولوژیکی شهر جینینگ (۲۰۲۰-۲۰۰۴)، سطح شاخصها بهبود یافته و به ۰/۴۵ در سال ۲۰۰۷ و ۰/۶۲ در سال ۲۰۱۰ رسیده و برای سال ۲۰۲۰ ارزشی معادل ۰/۹۰ پیش‌بینی می‌شود</p>	<p>شاخص‌های اندازه‌گیری و رویکرد ارزیابی برای برآورد توسعه پایدار شهری (شهر جینینگ کشور چین)</p>	<p>لی و همکارانش (Li et al) سال ۲۰۰۹</p>
<p>پس از بررسی ابعاد مختلف توسعه پایدار، به بررسی پایداری اجتماعی در زمینه شهری پرداخته اند. این پژوهش، به ابعاد مثبت و منفی مولفه های سازنده پایداری اجتماعی اشاره شده است و سپس مولفه هایی چون برابری اجتماعی، حس تعلق/ افتخار مکانی، مشارکت در گروهها و امور مختلف، تعاملات اجتماعی، پایداری اسکان و ایمنی و امنیت به عنوان عوامل شکل دهنده پایداری اجتماعی معرفی شده اند</p>	<p>بعد اجتماعی توسعه پایدار؛ تعریف پایداری اجتماعی شهر</p>	<p>دمپسی و همکاران (Dempsey) سال ۲۰۰۹</p>

ماخذ: نگارندگان

شاخص های پایداری اجتماعی

مقبول ترین رهیافت برای اندازه گیری پایداری و توسعه پایدار، به کار بردن معرف ها و شاخص هاست (Bell and Morse, ۲۰۰۳: ۱۶) در واقع شاخص های پایداری به عنوان ابزار قدرتمند برای سیاست گذاری و ارتباطات عمومی در فراهم آوردن اطلاعات در کورها و سازمان های اجرایی در زمینه های مختلف از جمله اجتماعی است (Singh et al, ۲۰۱۲: ۲۸۱). شاخص عبارت از هر چیزی است که نشانهای از وضعیت یا ویژگیهای کلیدی یک سیستم را در اختیار قرار دهد (Miller, ۲۰۰۷: ۵). در تعدادی از منابع، شاخصهای پایداری اجتماعی مشتمل است

بر انتخاب شخصی سبک زندگی، رضایت از نیازهای اولیه، سیستم امنیت اجتماعی قابل اعتماد و کارا، فرصتهای برابر در مشارکت دموکراتیک و توانایی ابتکارات اجتماعی و انتخاب نوع شغل. علاوه براین، دو معیار اقتصادی مطرح شده است که با پایداری اجتماعی مرتبط است: حمایت از نیازهای مادی و اشتغال کامل، امنیت اجتماعی، توزیع عادلانه فشارها بر دوش نسلها (Omann and Spangenberg, 2002: 4-5). در یک دسته بندی مبتنی بر سه نظریه جامعه شناختی، کارکردگرایی و ساختاری، شاخص های پایداری اجتماعی به دو دسته شاخص های ذهنی و عینی تقسیم شده است (واعظ زاده و همکاران، 1394: 51). در این پژوهش با توجه به منابع مطالعاتی موجود که در پیشینه تحقیق به آن اشاره شد و همچنین تحقیقات میدانی در سطح شهر نظرآباد و مشاهده وضعیت کلی شهر نظرآباد، شاخص های جدول شماره 2 انتخاب شده اند و گویه های متناظر با هر کدام نیز اشاره گردیده است.

جدول 3: شاخص های منتخب پژوهش بر اساس مطالعات پیشین

ردیف	شاخص	گویه
1	امنیت	سرقت اموال، مصرف مواد مخدر، حفظ حریم خصوصی در واحد مسکونی، فعالیت های ناامن در محله مسکونی، احساس امنیت در پیاده روی شبانه، احساس امنیت شغلی
2	انسجام اجتماعی	آسایش در واحد و محله مسکونی، روابط صمیمی با همسایگان، میزان اعتماد بین افراد و همسایگان، وجود حس همکاری بین مردم، میزان احساس تعلق و تعهد به محل سکونت و همسایگان
3	دسترسی به خدمات شهری	اوقات فراغت (فضای سبز و ورزشی و...)، بهداشتی-درمانی، خدمات اضطراری و اورژانس، خدمات آموزشی، خدمات انتظامی، مراکز مالی و بانک ها، خدمات فرهنگی-اجتماعی، حمل و نقل عمومی
4	رضایتمندی	وضعیت سکونت و مسکن، وضعیت فرهنگی محل، موقعیت اجتماعی، وضعیت شغلی، نهادهای اجرایی، خدمات شهری
5	هنجارگرایی	همکاری شهروندان با ارگان های رسمی، احترام به زندگی فردی و اجتماعی دیگران، حمایت اجتماعی مردم توسط نهادهای رسمی، احساس وظیفه فردی برای بهبود اوضاع جامعه
6	ارزش های رفتاری	احساس سلامتی روانی و جسمانی، امید به آینده، میزان آگاهی اجتماعی، سطح تحصیلات شهروندان، احساس مفید بودن فرد برای جامعه
7	مشارکت	ارتباط با انجمن های محلی مثل مسجد و بسیج، شرکت در نماز های جماعت و جمعه و دسته های عزاداری، شرکت در حل معضلات شهری، کمک به همسایگان در مواقع گرفتاری، کمک مالی برای ساخت مدرسه، مسجد و ...

ماخذ: مطالعات نگارندگان

روش تحقیق

در این پژوهش که از نوع توصیفی - تحلیلی و با رویکرد کاربردی می باشد، از روش های اسنادی و میدانی استفاده شده است. استخراج شاخص های منتخب بر اساس روش های اسنادی و جست و جو در منابع اطلاعاتی انجام شده است. پس از استخراج شاخص ها و تنظیم پرسش-نامه ها، توزیع آنها با توجه به حجم نمونه آماری و سهم هر یک

از مناطق از کل جامعه آماری انجام پذیرفته شده است. با توجه به جمعیت ۱۱۲۴۸۰ نفری شهر نظرآباد، حجم کل نمونه بر اساس فرمول کوکران که برابر با ۳۸۴ نفر بوده است. سهم نواحی مختلف از کل حجم جامعه آماری نیز در جدول ۱ آمده است. پس از تکمیل پرسشنامه‌ها، با استفاده از نرم افزار SPSS وضعیت پاسخ‌های شهروندان و مطلوبیت شاخص‌های پایداری اجتماعی در نواحی شهری نظرآباد سنجیده شده است. سپس در ادامه با استفاده از مدل تصمیم گیری VIKOR وضعیت این شاخص‌ها در نواحی شهر نظرآباد بررسی و سطح‌بندی این نواحی نسبت به هم انجام شده است.

جدول ۴. نمونه‌گیری در منطقه مطالعاتی

ناحیه	جمعیت ناحیه	محلات	درصد از حجم نمونه	تعداد نمونه	حجم
۱	۴۰۸۲۵	۵-۴-۳	۳۶٫۳	۱۳۹	
۲	۲۰۳۴۹	۱۱-۱	۱۸٫۱	۷۰	
۳	۱۸۷۱۰	۸-۷-۶	۱۶٫۶	۶۴	
۴	۳۰۴۶۲	۱۰-۹-۲	۲۷٫۱	۱۰۴	
۵	۲۱۳۴	۱۳-۱۲	۱٫۹۰	۷	
۶	صفر	۱۴	صفر	صفر	
کل	۱۱۲۴۸۰	-	۱۰۰ درصد	۳۸۴	

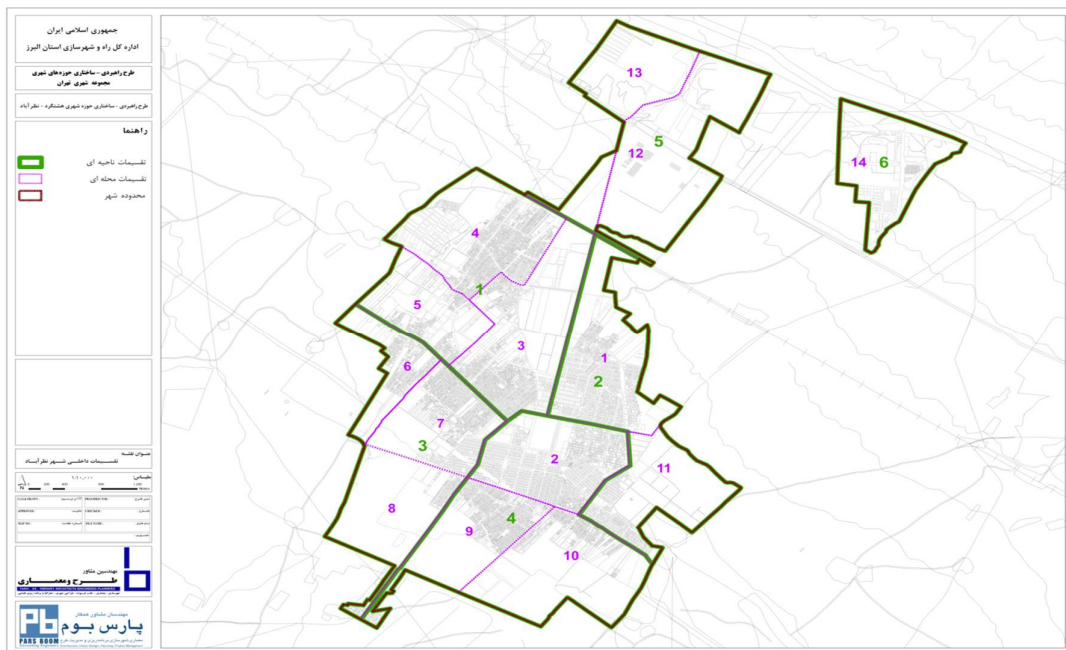
مأخذ: نگارندگان

در توضیح جدول ۴ باید ذکر کرد که ناحیه ۶ شهر نظرآباد، با توجه به قرارگیری کارخانه‌های ریسندگی، بیشتر کاربری صنعتی دارد، البته اکنون این کارخانه‌ها به تعطیلی نسبی دچار شده‌اند و به لحاظ جمعیتی و واحدها مسکونی تقریباً خالی از سکنه می‌باشد.

محدوده پژوهش

شهر نظرآباد در استان البرز و در شهرستان نظرآباد و در جنوب راه آهن و اتوبان تهران قزوین واقع گردیده است. نظرآباد در دهه چهل شمسی به دنبال ایجاد کارخانه‌ی مقدم شکل گرفت و در چند دهه اخیر با رشد جمعیتی زیادی روبرو بوده است و نقش پذیرش بخشی از جمعیت سرریز منطقه شهری تهران و کرج داشته است (گروسی، ۱۳۹۵: ۷۲-۷۳). نظرآباد پرجمعیت‌ترین و بزرگترین شهر در حوزه شهری هشتگرد - نظرآباد هست و در سلسله مراتب شهری کشور، شهر میانی محسوب می‌گردد. جمعیت شهر نظرآباد از سال ۱۳۴۵ که به صورت روستا و از توابع شهر کرج بود تا سال ۱۳۹۰ از ۲۸۰۰ نفر به ۱۱۲،۴۸۰ نفر رسیده است (مهندسین مشاور طرح و معماری، ۱۳۹۱: ۳-۹).

در حالت کلی در مورد وضعیت منطقه، ناحیه و محلات شهری در وضع موجود شهر نظرآباد می‌توان گفت که این شهر بر اساس تقسیمات طرح راهبردی - ساختاری شهر نظرآباد دارای ۱۴ محله و شش ناحیه می‌باشد (مهندسین مشاور طرح و معماری، ۱۳۹۰: ۱۸-۱۹).

نقشه شماره ۱. وضعیت ناحیه بندی شهر نظرآباد. ماخذ: گروسی، ۱۳۹۵: ۹۵

یافته های تحقیق

وضعیت فردی پاسخ گویان:

بر اساس داده های نرم افزار SPSS از کل ۳۸۴ نفر شهروندی که در نمونه گیری این پژوهش قرار داشته اند، ۳۷/۲ درصد زن و ۶۲/۸ درصد مرد، ۴۰ درصد پاسخگویان بین ۲۰ تا ۳۰ سال و ۴۲ درصد بین ۳۰ تا ۴۰ سال و مابقی در سایر گروه های سنی، ۴۷/۴ درصد مجرد و ۵۲/۶ درصد متأهل بوده اند. همچنین وضعیت میزان سواد پاسخ گویان نیز به ترتیب ۱۹/۵ درصد زیر دیپلم، ۵۰ درصد دیپلم، ۲۱ درصد لیسانس و مابقی بالاتر از لیسانس بوده اند. سابقه سکونت در محل مسکونی پاسخ گویان نیز به ترتیب ۸/۱ درصد زیر ۱۰ سال، ۳۱/۳ درصد زیر ۱۵ سال، ۳۵/۲ درصد زیر ۲۰ سال و مابقی بالای ۲۰ سال می باشد. جدول شماره ۴ وضعیت فردی پاسخ گویان را نشان می دهد:

جدول ۵: اطلاعات توصیفی وضعیت فردی پاسخگویان

وضعیت آمارتوصیفی			
جنسیت			
مرد	(۶۲/۸ درصد)	زن	(۳۷/۲ درصد)
گروه های سنی			
۳۰-۲۰ سال	(۴۰ درصد)	۴۰-۳۰ سال	(۴۲ درصد)
		۴۰ سال به بالا	(۱۸ درصد)
وضعیت تاهل			
مجرد	(۴۷/۴ درصد)	متاهل	(۵۲/۶ درصد)
میزان سواد			

زیردیپلم (۱۹/۵ درصد)	دیپلم (۵۰ درصد)	لیسانس (۲۱ درصد)	بالتر از لیسانس (۹/۵ درصد)
سابقه سکونت			
زیر ۱۰ سال (۸/۱ درصد)	زیر ۱۵ سال (۳۱/۳ درصد)	زیر ۲۰ سال (۳۵/۲ درصد)	بالای ۲۰ سال (۲۵/۴ درصد)

مأخذ: نگارندگان

آمار استنباطی: وضعیت پایداری اجتماعی در کل شهر نظرآباد از نظر شهروندان

سوالات مربوط به شاخص های گویه های متناظر با آنها بر اساس طیف لیکرت می باشد که به ترتیب از (۱-کاملا مطلوب، ۲- نسبتا مطلوب، ۳- متوسط، ۴- نسبتا نامطلوب، ۵- کاملا نامطلوب) هستند. در ابتدا با استفاده از آزمون T تک نمونه ای مطلوبیت پاسخ های شهروندان کل نظرآباد به شاخص های پایداری اجتماعی سنجیده شده است در جدول های به نمایش گذاشته شده اند:

جدول ۶: خروجی آزمون T تک نمونه ای

One-Sample Test						
	Test Value = ۳۸۴					
	t	df	Sig. (۲-tailed)	Mean Difference	۹۵% Confidence Interval of the Difference	
					Lower	Upper
امینت	۱۴۶,۳ -۷۳	۳۸ ۳	۰,۰۰ .	۳,۴۹۰	۳,۴۴	۳,۵۴
انسجام اجتماعی	۱۰۳,۱ -۷۹	۳۸ ۳	۰,۰۰ .	۳,۰۳۰	۲,۶۷	۳,۰۹
دسترسی به خدمات شهری	۱۱۳,۷ -۱۲	۳۸ ۳	۰,۰۰ .	۳,۹۹۳	۳,۹۲	۴,۰۶
رضایتمندی	۱۱۶,۳ -۸۷	۳۸ ۳	۰,۰۰ .	۳,۵۹۹	۳,۵۴	۳,۶۶
هناجار گرایی	۸۸,۶۹ -۹	۳۸ ۳	۰,۰۰ .	۳,۴۸۸	۳,۴۱	۳,۵۶
ارزش های رفتاری	۱۰۱,۸ -۹۸	۳۸ ۳	۰,۰۰ .	۳,۵۷۶۶	۳,۵۰۸	۳,۶۴۶
مشارکت	۷۱,۲۱ ۹	۳۸ ۳	۰,۰۰ .	۲,۹۸۶	۲,۹۰	۳,۰۷

مأخذ: نگارندگان

بر اساس خروجی جدول ۶، نتایج آزمون T تک نمونه ای به نمایش گذاشته شده است. بر این اساس مقدار آماره t در شاخص های هفت گانه منفی بوده است و از آنجاییکه سطح معناداری (sig) در ۷ شاخص ۰/۰۰۰ می باشد، فرضیه صفر مبنی بر وضعیت مطلوب پایداری اجتماعی در شهر نظرآباد رد می شود. بر اساس مقدار آماره t و همچنین مقدار sig شاخص های ۷ گانه پایداری اجتماعی در شهر نظرآباد هیچ کدام مطلوب نبوده و وضعیت شاخص های کلی تحقیق که استخراج شده اند در کل سطح شهر نظرآباد نامطلوب (منفی) ارزیابی می شود. این نشان می دهد که از نظر شهروندان نظرآبادی شاخص های ۷ گانه پایداری اجتماعی در محلات مختلف شهر

نظرآباد نسبتاً نامطلوب یا کاملاً نامطلوب می باشد و از این نظر وضعیت مناسبی در شهر نظرآباد وجود ندارد. در واقع خروجی آزمون T بیانگر این نکته است که وضعیت اجتماعی در همه محلات شهری نظرآباد دچار کمبودهای اساسی می باشد.

رتبه بندی نواحی شهری نظرآباد بر اساس پایداری اجتماعی با استفاده از مدل ویکور (VIKOR)

روش ویکور یکی از مدل های پرکاربرد در تصمیم گیری است. مدل ویکور از طریق ارزیابی گزینه های بر اساس معیارها، گزینه های را اولویت بندی یا رتبه بندی می کند (قائد رحمتی و همکاران، ۱۳۹۳: ۱۱۴). قبل شروع مراحل این مدل، در ابتدای امر، برای کاهش زمان و همچنین بهبود کیفیت، گویه های متناظر با علامت اختصاری در محیط اکسل طبق جدول ۷، تعریف شده اند.

جدول ۷: تعریف گویه ها در اکسل

X۲ ۷	احترام به زندگی فردی و اجتماعی	X۱ ۴	خدمات اضطراری و اورژانس	X۱	سرقت اموال
X۲ ۸	حمایت اجتماعی توسط نهادهای رسمی	X۱ ۵	خدمات آموزشی	X۲	مصرف مواد مخدر
X۲ ۹	احساس وظیفه برای بهبود اوضاع جامعه	X۱ ۶	خدمات انتظامی	X۳	حریم خصوصی در واحد مسکونی
X۲ ۰	احساس سلامتی روانی و جسمانی	X۱ ۷	مراکز مالی و بانک ها	X۴	فعالیت های ناامن در محله
X۲ ۱	امید به آینده	X۱ ۸	خدمات فرهنگی-اجتماعی	X۵	احساس امنیت در پیاده روی شبانه
X۲ ۲	میزان آگاهی اجتماعی	X۱ ۹	حمل و نقل عمومی	X۶	احساس امنیت شغلی
X۲ ۳	سطح تحصیلات شهروندان	X۲ ۰	رضایت از وضعیت سکونت	X۷	آسایش در واحد و محله مسکونی
X۲ ۴	احساس مفید بودن فرد برای جامعه	X۲ ۱	رضایت از وضعیت فرهنگی محل	X۸	روابط صمیمی با همسایگان
X۲ ۵	ارتباطات محلی محلی مثل مسجد و بسیج	X۲ ۲	رضایت از موقعیت اجتماعی	X۹	میزان اعتماد بین افراد و همسایگان
X۲ ۶	حضور در نماز جماعت و جمع و دسته عزاداری	X۲ ۳	رضایت از وضعیت شغلی	X۱ ۰	وجود حس همکاری بین مردم
X۲ ۷	شرکت در حل معضلات شهری	X۲ ۴	رضایت از نهادهای اجرایی	X۱ ۱	احساس تعلق و تعهد به محل
X۲ ۸	کمک به همسایگان در مواقع گرفتاری	X۲ ۵	رضایت از خدمات شهری	X۱ ۲	اوقات فراغت
X۲ ۹	کمک مالی برای مدرسه، مسجد و...	X۲ ۶	همکاری با نهادهای رسمی	X۱ ۳	بهداشتی- درمانی

ماخذ: نگارندگان

الف) مرحله تشکیل ماتریس تصمیم گیری و (نرمال کردن ماتریس تصمیم گیری)

در آغاز با توجه به تعداد معیارها (n) و تعداد گزینه ها (m) و ارزیابی همه گزینه ها برای معیارهای مختلف، ماتریس تصمیم تشکیل می شود. اگر معیارها با مقیاس های مختلفی بیان شده باشند، به معیارهای بدون بعد تبدیل می شوند (بی مقیاس کردن ماتریس تصمیم) بر اساس رابطه زیر (قائد رحمتی و همکاران، ۱۳۹۳: ۱۱۶).

$$r_{ij} = \frac{x_{ij}}{\sqrt{\sum_{i=1}^m x_{ij}^2}}$$

رابطه نرمال کردن ماتریس تصمیم‌گیری

جدول ۸ : ماتریس نرمال تصمیم‌گیری

کاحیه گویه	۱	۲	۳	۴	۵	کاحیه گویه	۵	۴	۳	۲	۱	کاحیه گویه
X۱	۰,۴۷۵۴۸	۰,۴۰۶۸۴	۰,۴۴۰۵۳	۰,۴۸۷۹۶	۰,۴۱۹۳۲	X۲۱	۰,۴۱۹۳۲	۰,۴۸۷۹۶	۰,۴۴۰۵۳	۰,۴۰۶۸۴	۰,۴۷۵۴۸	X۱
X۲	۰,۰۴۴۰۹	۰,۴۱۷۹۶	۰,۴۴۸۲۵	۰,۵۱۳۶۷	۰,۴۰۷۷۰	X۲۲	۰,۴۰۷۷۰	۰,۵۱۳۶۷	۰,۴۴۸۲۵	۰,۴۱۷۹۶	۰,۰۴۴۰۹	X۲
X۳	۰,۴۱۹۸۴	۰,۴۱۴۲۵	۰,۴۳۱۰۴	۰,۳۹۰۰۴	۰,۵۵۹۷	X۲۳	۰,۵۵۹۷	۰,۳۹۰۰۴	۰,۴۳۱۰۴	۰,۴۱۴۲۵	۰,۴۱۹۸۴	X۳
X۴	۰,۳۹۳۱	۰,۳۹۱۸	۰,۴۴۳۳	۰,۵۴۶۲	۰,۴۴۳۳	X۲۴	۰,۴۴۳۳	۰,۵۴۶۲	۰,۴۴۳۳	۰,۳۹۱۸	۰,۳۹۳۱	X۴
X۵	۰,۳۸۲۱	۰,۵۱۳۶	۰,۴۷۸۹	۰,۴۳۱۸	۰,۴۱۶۹	X۲۵	۰,۴۱۶۹	۰,۴۳۱۸	۰,۴۷۸۹	۰,۵۱۳۶	۰,۳۸۲۱	X۵
X۶	۰,۴۳۳۰	۰,۳۷۸۱	۰,۵۳۶۶	۰,۴۶۳۰	۰,۴۰۸۱	X۲۶	۰,۴۰۸۱	۰,۴۶۳۰	۰,۵۳۶۶	۰,۳۷۸۱	۰,۴۳۳۰	X۶
X۷	۰,۴۵۲۳	۰,۴۲۶۲	۰,۴۵۵۰	۰,۳۹۴۵	۰,۵۰۰۴	X۲۷	۰,۵۰۰۴	۰,۳۹۴۵	۰,۴۵۵۰	۰,۴۲۶۲	۰,۴۵۲۳	X۷
X۸	۰,۳۲۴۵	۰,۳۸۶۱	۰,۴۳۱۰	۰,۴۵۲۸	۰,۵۹۵۲	X۲۸	۰,۵۹۵۲	۰,۴۵۲۸	۰,۴۳۱۰	۰,۳۸۶۱	۰,۳۲۴۵	X۸
X۹	۰,۳۱۳۶	۰,۴۰۲۹	۰,۳۹۶۳	۰,۳۸۸۵	۰,۶۵۶۲	X۲۹	۰,۶۵۶۲	۰,۳۸۸۵	۰,۳۹۶۳	۰,۴۰۲۹	۰,۳۱۳۶	X۹
X۱۰	۰,۳۴۵۶	۰,۳۵۸۷	۰,۴۳۶۰	۰,۳۶۴۰	۰,۶۵۴۷	X۳۰	۰,۶۵۴۷	۰,۳۶۴۰	۰,۴۳۶۰	۰,۳۵۸۷	۰,۳۴۵۶	X۱۰
X۱۱	۰,۴۶۳۳	۰,۳۴۵۵	۰,۳۵۷۳	۰,۴۱۰۹	۰,۶۰۷۳	X۳۱	۰,۶۰۷۳	۰,۴۱۰۹	۰,۳۵۷۳	۰,۳۴۵۵	۰,۴۶۳۳	X۱۱
X۱۲	۰,۴۵۰۶۶	۰,۳۵۲۴	۰,۴۴۴۴	۰,۴۵۵۸	۰,۵۱۶۸	X۳۲	۰,۵۱۶۸	۰,۴۵۵۸	۰,۴۴۴۴	۰,۳۵۲۴	۰,۴۵۰۶۶	X۱۲
X۱۳	۰,۴۲۹۴	۰,۳۲۹۴	۰,۴۳۲۷	۰,۴۶۶۷	۰,۵۴۹۱	X۳۳	۰,۵۴۹۱	۰,۴۶۶۷	۰,۴۳۲۷	۰,۳۲۹۴	۰,۴۲۹۴	X۱۳
X۱۴	۰,۴۴۵۰	۰,۳۸۳۸	۰,۳۹۷۵	۰,۴۶۷۱	۰,۵۲۷۲	X۳۴	۰,۵۲۷۲	۰,۴۶۷۱	۰,۳۹۷۵	۰,۳۸۳۸	۰,۴۴۵۰	X۱۴
X۱۵	۰,۴۰۵۶	۰,۳۹۶۴	۰,۴۳۰۷	۰,۴۴۱۶	۰,۵۴۶۶	X۳۵	۰,۵۴۶۶	۰,۴۴۱۶	۰,۴۳۰۷	۰,۳۹۶۴	۰,۴۰۵۶	X۱۵
X۱۶	۰,۴۶۸۲	۰,۳۷۴۶	۰,۳۷۲۴	۰,۴۶۷۱	۰,۵۳۲۱	X۳۶	۰,۵۳۲۱	۰,۴۶۷۱	۰,۳۷۲۴	۰,۳۷۴۶	۰,۴۶۸۲	X۱۶
X۱۷	۰,۴۵۰۹	۰,۳۳۲۶	۰,۴۲۰۰	۰,۴۷۴۴	۰,۴۹۸۷	X۳۷	۰,۴۹۸۷	۰,۴۷۴۴	۰,۴۲۰۰	۰,۳۳۲۶	۰,۴۵۰۹	X۱۷
X۱۸	۰,۴۴۳۴	۰,۴۱۳۴	۰,۳۴۸۹	۰,۴۴۸۹	۰,۵۵۵۶	X۴۸	۰,۵۵۵۶	۰,۴۴۸۹	۰,۳۴۸۹	۰,۴۱۳۴	۰,۴۴۳۴	X۱۸
X۱۹	۰,۴۴۰۹	۰,۳۶۷۲	۰,۴۸۵۸	۰,۴۲۹۶	۰,۴۹۶۳	X۴۹	۰,۴۹۶۳	۰,۴۲۹۶	۰,۴۸۵۸	۰,۳۶۷۲	۰,۴۴۰۹	X۱۹
X۲۰	۰,۴۲۶۲	۰,۳۸۵۵	۰,۴۲۶۲	۰,۴۸۰۸	۰,۵۰۶۳		۰,۵۰۶۳	۰,۴۸۰۸	۰,۴۲۶۲	۰,۳۸۵۵	۰,۴۲۶۲	X۲۰

ماخذ: نگارندگان

(ب) تعیین وزن معیارها:

وزن دهی به شاخصها از طریق روش آنتروپی صورت می‌گیرد. زمانی که داده‌های یک ماتریس مشخص باشد، از این طریق می‌توان وزن شاخصها را محاسبه کرد. مقدار آنتروپی هر یک از شاخصها مقداری بین صفر و یک می‌باشد. این روش بر اساس پراکندگی مقادیر شاخصها، اوزان مربوط به هر شاخص را حساب می‌کند. آنتروپی قابلیت آن را دارد تا در صورتی که تصمیم‌گیرندگان ارزیابی اولیه ای از اهمیت شاخصها داشتند، آن را دریافت کرده، اوزان به دست آمده بر اساس مدل را تعدیل کنند (حکمت نیا و موسوی، ۱۳۹۲: ۳۵۹-۳۶۰).

جدول ۹ : وزن آنتروپی شاخص مورد استفاده

گویه	وزن آنتروپی	گویه	وزن آنتروپی
X۱	۰,۰۲۴۴	X۲۱	۰,۰۲۴۶
X۲	۰,۰۲۴۵	X۲۲	۰,۰۲۵۳
X۳	۰,۰۲۵	X۲۳	۰,۰۲۴۸
X۴	۰,۰۲۵	X۲۴	۰,۰۲۵۶

۰/۰۲۵۲	X ₂₅	۰/۰۲۵	X ₅
۰/۰۲۵۵	X ₂₆	۰/۰۲۵	X ₆
۰/۰۲۵۶	X ₂₇	۰/۰۲۴۵	X ₇
۰/۰۲۶	X ₂₈	۰/۰۲۶۴	X ₈
۰/۰۲۵۵	X ₂₉	۰/۰۲۷۸	X ₉
۰/۰۲۵۳	X ₃₀	۰/۰۲۷۷	X ₁₀
۰/۰۲۵۶	X ₃₁	۰/۰۲۶۶	X ₁₁
۰/۰۲۶۱	X ₃₂	۰/۰۲۴	X ₁₂
۰/۰۲۵۸	X ₃₃	۰/۰۲۶	X ₁₃
۰/۰۲۵۹	X ₃₄	۰/۰۲۴۸	X ₁₄
۰/۰۲۶۸	X ₃₅	۰/۰۲۴۹	X ₁₅
۰/۰۲۷۲	X ₃₆	۰/۰۲۵۲	X ₁₆
۰/۰۲۶۴	X ₃₇	۰/۰۲۵۴	X ₁₇
۰/۰۲۸	X ₃₈	۰/۰۲۴۴	X ₁₈
۰/۰۲۸۲	X ₃₉	۰/۰۲۵۳	X ₁₉
		۰/۰۲۴۷	X ₂₀

ماخذ: نگارندگان

پ) تشکیل ماتریس تصمیم وزن دار (جدول تصمیم نهایی) و تعیین بهترین و بدترین مقدار

تعیین مقادیر شاخص‌های مطلوبیت (S) و ناراضایتی (R) با توجه به روابط زیر به دست می‌آید (قائد رحمتی و همکاران، ۱۳۹۳: ۱۱۷). بر این اساس میزان مطلوبیت (S) و ناراضایتی (R) رابطه معکوس با هم دیگر دارند. براساس جدول شماره ۹، گویه‌ها در نواحی ۵ گانه و همچنین شاخص کلی مطلوبیت در نواحی شهر نظرآباد به نمایش گذاشته شده است.

جدول ۱۰: مقادیر شاخص‌های مطلوبیت (S) و ناراضایتی (R)

نواحی گویه‌ها	ناراضایتی (R) مطلوبیت (S)	ناحیه ۱	ناحیه ۲	ناحیه ۳	ناحیه ۴	ناحیه ۵
X ₁	R	۰,۰۰۳۷۵۳ ۸۴۶	۰,۰۲۴۴	۰,۰۱۴۲۶۴ ۶۱۵	۰	۰,۰۲۰۶۴۶ ۱۵۴
	S	۰,۰۰۰۳۰۴ ۵	۰,۰۰۱۹۷۹ ۳۰۶	۰,۰۰۱۱۵۷ ۱۳۳	۰	۰,۰۰۱۶۷۴ ۷۹۸
X ₂	R	۰,۰۱۶۷۰۴ ۵۴۵	۰,۰۶۸۹۴۸ ۴۷۸	۰,۰۱۵۰۳۴ ۰۹۱	۰	۰,۰۲۴۵
	S	۰,۰۰۱۷۸۰ ۸۸۶	۰,۰۱۰۲۴۰ ۰۹۲	۰,۰۰۱۶۰۲ ۷۹۷	۰	۰,۰۰۲۶۱۱ ۹۶۶
X ₃	R	۰,۰۲۴۰۳۸ ۴۶۲	۰,۰۲۲۱۱۵ ۳۸۵	۰,۰۲۴۰۳۸ ۴۶۲	۰,۰۲۲۱۱۵ ۳۸۵	۰
	S	۰,۰۰۳۴۹۸ ۷۴۲	۰,۰۰۳۶۳۸ ۶۹۲	۰,۰۰۳۲۱۸ ۸۴۳	۰,۰۰۳۲۱۸ ۸۴۳	۰
X ₄	R	۰,۰۲۴۷۸۶ ۳۲۵	۰,۰۲۵	۰,۰۱۶۶۶۶ ۶۶۷	۰	۰
	S	۰,۰۰۳۸۲۶ ۲۳۴	۰,۰۰۳۸۵۹ ۲۱۹	۰,۰۰۲۵۷۲ ۸۱۲	۰	۰,۰۰۲۵۷۲ ۸۱۲

•	•, 010566 038	•, 006603 774	•	•, 020112 2	R	X0
•, 002419 097	•, 002047 301	•, 000868 053	•	•, 003288 17	S	
•	•, 011614 173	•	•, 020	•, 011136 364	R	X1
•, 003213 888	•, 001840 960	•	•, 003962 700	•, 002089 832	S	
•	•, 02450	•, 0100	•, 017181 818	•, 0264	R	X7
•	•, 002093 726	•, 001111 097	•, 001818 976	•, 001178 966	S	
•	•, 013888 102	•, 016010 166	•, 020394 313	•, 0278	R	X8
•	•, 003709 164	•, 004334 891	•, 000502 213	•, 007140 797	S	
•	•, 021728 736	•, 021089 600	•, 020007 088	•, 0277	R	X9
•	•, 007443 648	•, 007224 717	•, 007042 270	•, 009023 491	S	
•	•, 026006 78	•, 019601 271	•, 026026 271	•, 01463	R	X10
•	•, 008002 223	•, 006007 303	•, 008197 308	•, 008060 021	S	
•	•, 030219 984	•, 020403	•, 0266	•, 009660 377	R	X11
•	•, 000222 0	•, 006649 983	•, 006963 333	•, 003829 833	S	
•	•, 008900 66	•, 010066 038	•, 024	•, 01417	R	X12
•	•, 001463 611	•, 001726 488	•, 003944 309	•, 001087 646	S	
•	•, 00970	•, 01378	•, 026	•, 014223 029	R	X13
•	•, 002141 691	•, 003026 923	•, 000711 176	•, 003112 091	S	
•	•, 010394 118	•, 022429 412	•, 0248	•, 023108 633	R	X14
•	•, 001490 723	•, 003216 823	•, 003006 813	•, 002039 937	S	
•	•, 017197 122	•, 018988 489	•, 0249	•, 021303 772	R	X15
•	•, 002613 336	•, 002880 009	•, 003783 893	•, 003011 671	S	
•, 018789 619	•	•, 0202	•, 020114 028	•, 010403 191	R	X16
•, 011791 017	•	•, 010813 712	•, 010760 076	•, 013400 090	S	
•	•, 007430	•, 014321	•, 0204	•, 009816	R	X17

	۸۵۱	۲۷۷		۰۹۲		
•	•,۰۰۱۴۸۹ ۳۸۶	•,۰۰۲۸۷۰ ۴۵۴	•,۰۰۵۰۹۰ ۹۹۴	•,۰۰۲۰۸۵ ۱۴۱	S	
-•,۰۱۵۳۲	•,۰۱۴۰۲۲ ۹۸۹	•,۰۱۶۵۴۷ ۱۲۶	•,۰۲۴۴۴	•,۰۱۳۷۳۸ ۱۷۲	R	X۱۸
•	•,۰۰۱۳۹۵ ۷۰۷	•,۰۰۱۶۴۶ ۹۳۴	•,۰۰۵۰۹۰ ۹۹۴	•,۰۰۰۹۷۶ ۹۹۵	S	
•	•,۰۱۳۰۵۸ ۰۶۵	•,۰۲۵۳	•,۰۱۷۴۱۰ ۷۵۳	•,۰۱۰۹۵۱ ۸۸۷	R	X۱۹
•	•,۰۰۲۶۹۹ ۲۵	•,۰۰۵۲۲۹ ۷۹۷	•,۰۰۳۵۹۹	•,۰۰۲۸۳۹ ۸۳۶	S	
•	•,۰۱۳۰۴۹ ۰۵۷	•,۰۰۲۵۶۳ ۲۰۸	•,۰۲۴۴۷	•,۰۱۶۳۲۱ ۱۵۴	R	X۲۰
•	•,۰۰۱۷۲۷ ۷۲	•,۰۰۰۳۳۹ ۳۷۳	•,۰۰۳۲۷۰ ۳۲۶	•,۰۰۱۴۵۰ ۰۵	S	
•	•,۰۰۵۲۰۳ ۸۴۶	•,۰۱۶۳۲۱ ۱۵۴	•,۰۲۴۴۶	•,۰۲۵۲۵۶ ۰۰۶	R	X۲۱
•	•,۰۰۰۶۲۸ ۵۶۳	•,۰۰۱۹۷۱ ۴۰۳	•,۰۰۲۹۷۱ ۳۹	•,۰۰۱۹۷۱ ۴۰۳	S	
•,۰۲۵۰۳۷ ۷۹۷	•,۰۲۵۱۵۲ ۱۸۱	•	•,۰۲۵۳	•,۰۱۲۴	R	X۲۲
•,۴۵۱۹۲۹ ۲۰۴	•,۴۵۳۹۹۳ ۸۱۹	•	•,۴۵۶۶۶۱ ۹۳۶	•,۴۵۵۸۶۷ ۸	S	
•	•,۰۰۳۲۷۵ ۴۷۲	•,۰۰۱۸۷۱ ۶۹۸	•,۰۲۴۴۸	•,۰۱۶۶۳۳ ۵۰۳	R	X۲۳
•	•,۰۰۰۴۲۴ ۲۵۱	•,۰۰۰۲۴۲ ۴۲۹	•,۰۰۳۲۱۲ ۱۸۳	•,۰۰۱۶۰۶ ۰۹۱	S	
•	•,۰۱۵۳۳۴ ۰۱	•,۰۲۵۶	•,۰۱۹۳۶۲ ۴۳۷	•,۰۱۵۸۷۲ ۷۲۷	R	X۲۴
•	•,۰۰۳۴۸۹ ۱۱	•,۰۰۵۸۲۵ ۰۴	•,۰۰۴۴۰۵ ۷۴۱	•,۰۰۳۷۸۴ ۷۹۸	S	
•	•,۰۰۴۵۸۱ ۸۱۸	•,۰۱۵۵۴۵ ۴۵۵	•,۰۲۵۲	•,۰۱۰۲	R	X۲۵
•	•,۰۰۰۸۰۲ ۷۵۵	•,۰۰۲۷۲۳ ۶۳۲	•,۰۰۴۴۱۵ ۱۵۱	•,۰۰۲۷۸۰ ۹۷۲	S	
•	•,۰۰۷۱۴	•,۰۲۲۷۸	•,۰۲۵۵	•,۰۰۷۴۱۰ ۵۲۶	R	X۲۶
•	•,۰۰۱۳۱۸ ۳۴۷	•,۰۰۴۲۰۶ ۱۵۴	•,۰۰۴۷۰۸ ۳۸۲	•,۰۰۱۸۸۳ ۳۵۳	S	
•	•,۰۲۱۲۲۱ ۰۵۳	•,۰۲۱۳۸۹ ۴۷۴	•,۰۲۵۶	•,۰۱۷۵۵۳ ۲۹۹	R	X۲۷
•	•,۰۰۴۱۰۸ ۹۵۱	•,۰۰۴۱۴۱ ۵۶۲	•,۰۰۴۹۵۶ ۸۳	•,۰۰۱۴۳۴ ۸۷۲	S	
•	•,۰۱۷۸۱۷ ۲۵۹	•,۰۲۶	•,۰۲۴۶۸۰ ۲۰۳	•,۰۱۵۷۲۵	R	X۲۸
•	•,۰۰۴۱۷۱ ۶۲۵	•,۰۰۶۰۸۷ ۴۸۲	•,۰۰۵۷۷۸ ۴۷۲	•,۰۰۴۱۰۹ ۸۲۳	S	
•	•,۰۰۹۷۷۵	•,۰۱۷۲۸۳ ۳۳۳	•,۰۲۵۵	•	R	X۲۹

•	•,•••۲۱۱۲ ۳۷۳	•,•••۳۷۳۴ ۹۲	•,•••۵۵۱۰ ۵۳۸	•,•••۳۳۹۸ ۱۶۵	S	
•,•••۱۱۳۹ ۶۴	•,•••۲۰۵۱ ۳۵۱	•,•••۲۵۳	•,•••۱۸۲۳۴ ۲۳۴	•,•••۲۴۲۸۳ ۴۲۹	R	X۳۰
•,•••۰۱۵۴	•,•••۰۲۷۷ ۵۲۷	•,•••۳۴۴۲ ۸۳۵	•,•••۲۴۶۶ ۹۰۸	•	S	
•	•,•••۱۹۳۰۹ ۷۱۴	•,•••۲۱۵۰۴	•,•••۲۵۶	•,•••۱۹۵۱۴ ۰۱۹	R	X۳۱
•,•••۰۱۵۴ ۱۸۲	•,•••۳۹۶۱ ۹۲۶	•,•••۴۴۱۲ ۱۴۵	•,•••۵۲۵۲ ۵۵۳	•,•••۴۹۸۲ ۴۲۲	S	
•	•,•••۱۰۹۷۶ ۶۳۶	•,•••۱۹۰۲۶ ۱۶۸	•,•••۲۶۱	•,•••۱۳۴۱۶	R	X۳۲
•	•,•••۲۷۴۱ ۶۲۱	•,•••۴۷۵۲ ۱۴۴	•,•••۶۵۱۸ ۹۶۶	•,•••۴۸۷۳ ۹۹۴	S	
•	•,•••۱۴۸۳۵	•,•••۲۵۸	•,•••۲۱۵۴۳	•,•••۲۱۱۰۸ ۵	R	X۳۴۳
•	•,•••۳۴۱۱ ۹۵	•,•••۵۹۳۳ ۸۲۶	•,•••۴۹۵۴ ۷۴۵	•,•••۳۰۸۵ ۵۹	S	
•	•,•••۱۹۱۶۶	•,•••۱۶۸۳۵	•,•••۲۵۹	•,•••۲۶۰۳۷ ۹۱۵	R	X۳۴
•	•,•••۴۵۳۴ ۴۰۴	•,•••۳۹۸۲ ۹۲۳	•,•••۶۱۲۷ ۵۷۴	•,•••۴۹۹۳ ۹۷۲	S	
•	•,•••۲۴۳۸۶ ۷۳	•,•••۲۶۸	•,•••۲۳۳۷۰ ۶۱۶	•,•••۲۷۲	R	X۳۵
•	•,•••۶۵۵۸ ۵۸۳	•,•••۷۲۰۷ ۶۰۹	•,•••۶۲۸۵ ۳۰۸	•,•••۷۰۰۲ ۶۵۳	S	
•	•,•••۲۳۷۲۵ ۱۱	•,•••۲۳۷۲۵ ۱۱	•,•••۲۴۰۸۴ ۵۸۱	•,•••۲۰۴۶۸ ۷۲۲	R	X۳۶
•	•,•••۶۹۷۲ ۵۰۵	•,•••۶۹۷۲ ۵۰۵	•,•••۷۰۷۸ ۱۴۹	•,•••۷۹۹۳ ۷۳	S	
•	•,•••۱۷۵۶۱ ۲۳۳	•,•••۲۶۴	•,•••۱۷۳۲۸ ۶۳۴	•,•••۲۶۶۶۱ ۳۵۵	R	X۳۷
•	•,•••۴۸۵۲ ۹۱۵	•,•••۷۲۹۵ ۴۴۲	•,•••۴۷۸۸ ۶۳۸	•,•••۵۶۵۶ ۳۷۸	S	
•	•,•••۲۸	•,•••۲۲۵۳۳ ۸۶۵	•,•••۲۱۸۶۴ ۵۴۲	•,•••۷۴۱۰ ۵۲۶	R	X۳۸
•	•,•••۹۳۷۷ ۹۸۹	•,•••۷۵۴۷ ۲۲۶	•,•••۷۳۲۲۳ ۵۰۱	•,•••۸۹۲۹ ۶۳۸	S	
•	•,•••۱۶۲۵۵ ۷	•,•••۱۴۹۱۲ ۸۳۸	•,•••۲۸۲	•,•••۹۶۶۰ ۳۷۷	R	X۳۹
•	•,•••۸۶۲۰ ۵۸۸	•,•••۷۹۰۸ ۴۵۲	•,•••۱۴۹۵۴ ۷۹	•,•••۹۸۹۴ ۹۳۶	S	
•,•••۲۵۰۳۸	•,•••۵۵۰۲۶۵ -	•,•••۲۶۸	•,•••۶۸۹۴	•,•••۲۷۸	R	کل
•,•••۱۴۵۴۵۲	•,•••۵۵۰۲۶۵	•,•••۶۸۸۵۴	•,•••۹۴۶۰۱	•,•••۶۸۰۴	S	

ماخذ: نگارندگان

ت) محاسبه مقدار ویکور Q

این مقدار برای هر یک از i ها به صورت زیر تعریف می شود (قائد رحمتی و همکاران، ۱۳۹۳: ۱۱۷-۱۱۸).

$$Q_i = V \left(\frac{S_i - S^+}{S^- - S^+} \right) + (1 - V) \left(\frac{R_i - R^+}{R^- - R^+} \right)$$

رابطه محاسبه مقدار ویکور

جدول ۱۱: مقدار Q در نواحی شهر نظرآباد

وضعیت	مقدار Q	نواحی
نیمه توسعه یافته	۰,۶۳۳۲۶	ناحیه اول
نیمه توسعه یافته	۰,۴۵۸۱۹۸	ناحیه دوم
نیمه توسعه یافته	۰,۶۵۹۲۱۶	ناحیه سوم
کمتر توسعه یافته	۰,۲۴۷۲۳۳	ناحیه چهارم
کمتر توسعه یافته	۰,۹۹۹۸۸۸	ناحیه پنجم

مأخذ نگارندگان

جدول ۱۲: وضعیت نواحی شهر نظرآباد به لحاظ شاخص های کیفی

ناحیه	Q	رتبه	وضعیت
		۰-۲۰۰	کالا توسعه یافته
ناحیه ۴	۰,۲۴۷۲۳۳	۲۰۰-۴۰۰	نیمه توسعه یافته
		۴۰۰-۶۰۰	توسعه متوسط
ناحیه ۲	۰,۴۵۸۱۹۸	۶۰۰-۸۰۰	کمتر توسعه یافته
ناحیه ۱	۰,۶۳۳۲۶		
ناحیه ۳	۰,۶۵۹۲۱۶		
ناحیه ۵	۰,۹۹۹۸۸۸	-۱۰۰۰	محروم
		۸۰۰	

مأخذ نگارندگان

مقدار ویکور یا همان Q بین صفر تا ۱ متغیر می باشد. در مدل ویکور هرچقدر مقدار Q کمتر باشد رتبه آن گویه یا شاخص بیشتر خواهد بود که این موضوع یکی از تفاوت های اساسی مدل حاضر با سایر مدل های رتبه بندی است. لذا در این پژوهش هر چقدر این مقدار به صفر نزدیک تر باشد نشان دهنده مطلوبیت و پایداری بیشتر است و هرچقدر به ۱ نزدیکتر شود نشان دهنده محرومیت و ناپایداری اجتماعی در نواحی شهری می باشد.

همانگونه که جدول شماره ۱۱ نشان می دهد بر این اساس مقدار Q از نظر شاخص های پایداری اجتماعی، ناحیه ۴ شهر نظرآباد با مقدار Q (۰/۲۴۷۲۳۳)، نسبت به نواحی دیگر وضعیت بهتری را داراست و در کل وضعیت نیمه توسعه یافته دارد. ناحیه ۲ با مقدار Q (۰/۴۵۸۱۹۸)، در وضعیت توسعه متوسط و در رتبه دوم از نظر شاخص

های پایداری اجتماعی قرار دارد. نواحی ۱ و ۳ نیز ترتیب با مقدار Q (۰/۶۳۳۳۲۶) و (۰/۶۵۹۲۱۶) در رتبه های سوم و چهارم قرار دارند و به لحاظ وضعیت کلی در سطح کمتر توسعه یافته قرار دارند. ناحیه ۵ شهر نظرآباد نیز به مقدار Q (۰/۹۹۹۸۸۸) در رتبه آخر از نظر شاخص های پایداری اجتماعی قرار دارد و وضعیت آن به صورت سطح محروم در پایداری اجتماعی می باشد.

نتایج مدل ویکور در جدول شماره ۱۲ باید نشان دهنده این است که کلیه نواحی شهری نظرآباد از منظر پایداری اجتماعی و شاخصهای اندازه گیری شده، در وضعیت نامطلوبی قرار دارند و این بدان معناست که هنوز ظرفیت های اجتماعی در شهر نظرآباد در نواحی آن هویدا نشده و این موضوع نیاز به توجه اساسی دارد. در واقع از منظر جغرافیای مکانی شاید سطح بندی نشان دهنده اختلاف نواحی با هم باشد اما از دیگر سو اختلاف پایین نواحی نسبت به هم نمایانگر این موضوع است که اختلاف کمی بین این نواحی با هم وجود دارد و باید در برنامه ریزی های اجتماعی که برای شهر نظرآباد صورت می پذیرد، کلیه شهر به صورت یکپارچه مورد آسیب شناسی قرار گرفته و برنامه جامعی برای آن در نظر گرفته شود.

نتیجه گیری:

توسعه پایدار یکی از دیدگاه های مهم در زمینه توسعه شهری می باشد به گونه ای که دست یابی به پایداری در توسعه شهرها در جهان امروزی به عنوان پیش نیاز و شرط ضروری برای توسعه پایدار در سطح جهانی قلمداد و بر آن تاکید می شود. پایداری اجتماعی به عنوان یکی از ابعاد اصلی توسعه پایدار شناخته می شود که باید به عنوان یکی از ابعاد مهم پایداری شهرهای امروزی در نظر گرفت. شهر نظرآباد نیز دارای رشد و گسترش بالای شهر و شهرنشینی بوده است و ابعاد اجتماعی این شهر را بسیار ناهمگون ساخته است که باید مورد بررسی قرار بگیرد. در این پژوهش با مراجعه به منابع مطالعاتی شاخص های متناسب در زمینه پایداری اجتماعی استخراج گردید. شاخص های منتخب در هفت دسته که به ترتیب عباراتند از امنیت، انسجام اجتماعی، دسترسی به خدمات شهری، رضایتمندی، هنجارگرایی، ارزش های رفتاری و مشارکت مشخص شده و گویه های متناظر با هر کدام تعریف گردید. در ادامه با توزیع و تکمیل پرسش نامه در بین شهروندان نواحی مختلف شهر نظرآباد وضعیت این پایداری اجتماعی سنجیده شد. ابتدا مطلوبیت پاسخ های شهروندان با استفاده از آزمون T تک نمونه ای بررسی شد که نشان داد، پاسخ های شهروندان در هفت شاخص مذکور وضعیت نامطلوبی را نشان می دهد و نتایج این آزمون نشان می دهد که مردم از وضعیت شاخص های مذکور راضی نبوده و نواحی شهر نظرآباد ناپایدار تلقی می گردند.

در ادامه با استفاده از مدل VIKOR وضعیت پایداری اجتماعی در نواحی شهری نظرآباد نسبت به هم سنجیده شد. مقدار Q نشان دهنده ناپایداری متوسط در اکثر نواحی شهری نظرآباد که بیانگر توسعه نیافتگی در زمینه مسائل اجتماعی و شاخصهای ۷ گانه می باشد. بر

این اساس ناحیه ۴ شهر نظرآباد با مقدار Q (۰/۲۴۷۲۳۳)، نسبت به نواحی دیگر وضعیت بهتری را داراست و در کل وضعیت نیمه توسعه یافته دارد. ناحیه ۲ با مقدار Q (۰/۴۵۸۱۹۸)، در وضعیت توسعه متوسط و در رتبه دوم از نظر شاخص های پایداری اجتماعی قرار دارد. نواحی ۱ و ۳ نیز ترتیب با مقدار Q (۰/۶۳۳۲۲۶) و (۰/۶۵۹۲۱۶) در رتبه های سوم و چهارم قرار دارند و به لحاظ وضعیت کلی در سطح کمتر توسعه یافته قرار دارند. ناحیه ۵ شهر نظرآباد نیز به مقدار Q (۰/۹۹۹۸۸۸) در رتبه آخر از نظر شاخص های پایداری اجتماعی قرار دارد و وضعیت آن به صورت سطح محروم در پایداری اجتماعی می باشد.

از منظر عدالت فضایی و عدالت جغرافیایی نواحی شهری نظرآباد در حوزه پایداری اجتماعی با کمبودهای اساسی مواجه هستند و مردم از این وضعیت آگاه بوده و نظرات ایشان با انجام پژوهش میدانی (پرسش نامه) بیانگر نارضایتی ایشان می باشد. تفاوت اساسی که نتایج این پژوهش با پژوهشهای دیگر دارد این نکته می باشد که هیچ کدام از نواحی شهری در نظرآباد در سطح پایدار قرار دارند و وضعیت کلی پایداری در نواحی این شهر در سطح متوسط به پایین قرار دارد که بحث برنامه ریزی و مدیری مطلوب در امور اجتماعی شهری را مهم و حیاتی نشان می دهد. از سوی دیگر سطح اختلاف بین نواحی شهری در بعد پایداری اجتماعی نشان از این موضوع دارد که این پژوهش می تواند در راستای بهبود اوضاع نابسامان نواحی شهری نظرآباد مورد توجه مجموعه مدیریت شهری قرار گیرد و توجه به شاخص های پایداری اجتماعی و جهت دهی این شاخص ها به محورهای مشارکت آفرینی مردم در امور شهری افزایش یابد و همچنین تقویت این شاخص ها در سطح نواحی شهر با برنامه ریزی های کارشناسی شده در دستور کار این مجموعه باشد.

پیشنهادهات

افزایش ظرفیت های مشارکت اجتماعی در ساختارهای مدیریت شهری نظرآباد

برگزاری دوره های آموزشی در حوزه های مشارکت های اجتماعی و حمایت از فعالیت های سازمان های مردم نهاد

کاهش تبعیض در ارائه خدمات شهری بین نواحی مختلف شهری با رویکرد توسعه پایدار شهری

افزایش شفافیت و پاسخ دهی مجموعه مدیریت شهری و دیگر سازمان های دخیل در امور مدیریت شهری به منظور بالا بردن اعتماد

متقابل مردم و دولت محلی

توجه ویژه به برنامه های اجتماعی-فرهنگی در بین طرح های اجرایی شهرداری نظرآباد

منابع

۱. برزگر، صادق و همکاران (۱۳۹۶)، سنجش و ارزیابی پایداری اجتماعی در شهرهای کوچک (مطالعه موردی: شهرهای کوچک استان مازندران)، نشریه مطالعات ساختار و کارکرد شهری، سال چهارم، شماره چهاردهم،

۲. پوراحمد، احمد و خلیجی، محمدعلی (۱۳۹۳)، قابلیت سنجی تحلیل خدمات شهری با استفاده از تکنیک VIKOR (مطالعه موردی: شهر بناب)، مجله علمی - پژوهشی برنامه‌ریزی فضایی، سال ۴، شماره ۲، پیاپی ۱۳، صص ۱-۱۶
۳. حسینی، سید هادی (۱۳۹۳)، تحلیل و ارزیابی سطح پایداری اجتماعی در شهر نوشهر، نشریه جغرافیا و پایداری محیط، سال چهارم، شماره ۱۲، صص ۵۷-۷۱
۴. حکمت‌نیا، حسن و موسوی، میرنجم (۱۳۹۲)، کاربرد مدل در جغرافیا با تاکید بر برنامه ریزی شهری و ناحیه ای، چاپ دوم، انتشارات علم نوین، تهران
۵. جاودان، مجتبی (۱۳۸۸)، ارزیابی پایداری فضایی در حوزه های روستایی، رساله دکتری رشته جغرافیا و برنامه ریزی روستایی به راهنمایی دکتر عبدالرضا رکن الدین افتخاری، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه تربیت مدرس
۶. زاهدی، شمس السادات و نجفی، غلام علی (۱۳۸۵)، بسط مفهومی توسعه پایدار، فصلنامه مدرس علوم انسانی، سال ۱۰، شماره ۴، صص ۴۳-۷۶
۷. صمیمی فر، فاطمه و حمزه نژاد، مهدی (۱۳۹۲)، اعتبار سنجی اصول نوین پایداری اجتماعی با تکیه بر اخلاق اسلامی (در محلات مسکونی)، نشریه پژوهش معماری اسلامی، سال اول، شماره اول، صص ۱۲۱-۱۳۸
۸. فتاحی، احدالله و همکاران (۱۳۹۲)، سنجش و اولیت بندی پایداری اجتماعی در مناطق روستایی شهرستان دلفان با استفاده از مدل تصمیم گیری ویکور. مطالعه موردی: دهستان خاوه شمالی)، فصلنامه برنامه ریزی منطقه ای، سال سوم، شماره ۱۱، صص ۶۵-۷۸
۹. قائد رحمتی، صفر، خادم الحسینی، احمد و احمدی، محمود (۱۳۹۳)، مدل‌های و تکنیک‌های در برنامه‌ریزی گردشگری، انتشارات نوید مهر، چاپ اول
۱۰. گروسی، علیرضا (۱۳۹۵)، تحلیل شاخص های کیفی مسکن در نواحی شهری نظرآباد، پایان نامه کارشناسی ارشد رشته جغرافیا و برنامه ریزی شهری، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه تربیت مدرس، تهران
۱۱. مختاری، رضا و همکاران (۱۳۹۳)، سنجش و ارزیابی شاخص های پایداری اجتماعی- فرهنگی در شهرهای استخراجی (مطالعه موردی: شهر استخراجی عسلویه)، مجله پژوهش و برنامه ریزی شهری، سال ۵، شماره ۱۹، صص ۹۱-۱۱۰
۱۲. مشکینی، ابوالفضل.، برهانی، کاظم و شعبان زاده ، رضا (۱۳۹۲)، تحلیل فضایی سنجش پایداری اجتماعی شهر (مطالعه موردی : مناطق ۲۲ گانه شهر تهران)، مجله جغرافیا، دوره یازدهم، شماره ۳۹، صص ۱۸۶-۲۱۱
۱۳. مومنی، کورش و مودت، الیاس (۱۳۹۷)، سنجش توسعه پایدار شهری با تاکید بر شاخص کالبدی اجتماعی و استفاده از تکنیکهای آماری برنامه ریزی (مطالعه موردی کلانشهر اهواز)، فصلنامه جغرافیا و مطالعات محیطی، سال ۷، شماره ۲۶، صص ۸۷-۱۰۴
۱۴. مهندسین مشاور طرح و معماری (۱۳۹۱)، طرح راهبردی - ساختاری شهر نظرآباد، اداره کل راه و شهرسازی استان البرز

۱۵. مهندسین مشاور طرح و معماری (۱۳۹۰)، طرح تفصیلی نظرآباد، بررسی‌های مشروح و تفصیلی مناطق و محلات مختلف شهری، اداره کل راه و شهرسازی استان البرز

۱۶. واعظ زاده، ساجده. نقدی، اسدالله و ایاسه، علی (۱۳۹۴)، مولفه های پایداری اجتماعی در برنامه های توسعه ایران، مجله مطالعات توسعه اجتماعی ایران، سال هفتم، شماره دوم، صص ۴۵-۵۹

۱۷. هوشیار، حسن و شریفی، بایزید (۱۳۹۶) در مقاله ای تحت عنوان (ارزیابی وضعیت پایداری محله ها در شهرهای مرزی، مطالعه موردی: محله های شهر پیرانشهر)، نشریه مطالعاتنواحی شهری، سال چهارم، شماره ۱، صص ۱۴۹-۱۶۸

18. Bell . S & Morse . S (2003), Measuring Sustainability: Learning From Doing. Routledge Press, London, 206 pages
19. Colantonio, Andrea (2008); Measuring Social Sustainability: Best Practice from Urban Renewal in the EU. 02/2008: EIBURS Working Paper Series.
20. Cuthill, M., 2010, "Strengthening the Social in Sustainable Development " Developing a Conceptual Framework for Social Sustainability in a Rapid Urban Growth Region in Australia, Sustainable development, No 18, Published online in Wiley InterScience, (www.interscience.wiley.com) DOI: 10.1002/sd.397, 362- 373.
۲۱. DFID, (۲۰۰۲) Indicators for Socially Sustainable Development, <http://www.livelihood.org/info/docs/wssd-indbr.pdf>.
22. Dempsay, N; Bramley, G; Power, s and Brown, C (2009) The Social Dimension of Sustainable Development: Defining Urban Social Sustainability, Sustainable development, 1, Published online in Wiley InterScience, (www.interscience.wiley.com) DOI: 10.1002/sd.417, 1-12.
۲۳. Goodland, R. (۲۰۰۳) Sustainability Human, Social, Economic and Environmental, World Bank Washington DC, USA.
۲۴. Li.F.et al (۲۰۰۹), measurement indicators and an evaluation approach for assessing urban sustainable development :A case study for China jining city, Landscape and Urban planning. ۹۰. pp. ۱۳۴-۱۴۲.
۲۵. McKenzie, Stephen. (۲۰۰۴) Social Sustainability Towards Some Definitions. Hawke Research Institute Working, University of South Australia , Paper Series ۲۷.
۲۶. Omann , Ines and Joachim H . Spangenberg (۲۰۰۲) Assessing Social Sustainability, The Social Dimension of Sustainability in a Socio-Economic Scenario, Presented at the ۷th Biennial Conference of the International Society for Ecological Economics“ in Sousse (Tunisia).
۲۷. Scott, K. Park, J. & Cocklin, C. (۲۰۰۰): from sustainable rural communities social sustainability: giving voice to diversity in Mangakahi valley, New Zealand, journal of Rural studies ۱۶ . PP ۴۳-۴۴۶.
28. Singh.R.K.et al (2012), An overview of sustainability assessment methodologies . Ecological Indicators 15, pp 281-299. Journal homepage : www.elsevier.com/locate/ecolind
۲۹. Torjman, Sh. (۲۰۰۰) The Social Dimension of Sustainable Development, Caledon Institute Social Policy.
30. Vallance . s.et al (2011), what is social sustainable ility ? A clarification of concepts . Geoforum 42. pp 342 348, Journal homepage. www.elsevier.com/locate/geoforum
31. Valtenbergs Visvaldis et al (2013), Selecting indicators for sustainable development of small towns: The case of Valmiera municipality, Procedia Computer Science N 26 . pp 21 – 32
۳۲. Vouvak i. Dimitra and Xepapadeas . Anastasios , (۲۰۰۸), Changes in social welfare and sustainability: Theoretical issues and empirical evidence, Ecological Economics, Vol ۶۷, Pp: ۴۷۳-۴۸۴

Sustainable development is one of these important perspectives in the urban literature of the world. Sustainable development is a comprehensive approach to improving the quality of human life in order to realize the economic, social and environmental well-being of human settlements. One of the basic dimensions in sustainable development is social stability. Social sustainability refers to the ability of society to maintain the necessary means of creating wealth, prosperity and social participation to expand integration. In this research, which is of a descriptive-analytical type and with a practical approach, social sustainability in the areas of Nazarabad city, as one of the middle cities in the urban hierarchy, which has a fast growth and also a high immigrant population in recent decades. It has been, it is being investigated. For this purpose, after extracting the indicators of social stability and setting up the questionnaire, based on Cochran's formula, the sample size of 384 people was determined and the questionnaires were distributed based on the population share of the districts of Nazarabad city. One-sample T-test and VIKOR decision-making model were used to check the answers of the citizens of Nazarabad. The responses of the citizens were analyzed using a one-sample T-test, which showed that the responses of the citizens in the seven mentioned indicators show an unfavorable situation. In fact, according to the respondents, the state of social stability in the whole city of Nazarabad is low. Next, using the VIKOR model, the state of social stability in the urban areas of Nazarabad was compared. Based on the output of the VIKOR model, district 4 of Nazarabad city has a better situation with the value of Q (0.247233) compared to other districts and has a semi-developed status. Area 2 with Q value (0.458198) is in the middle development status and in the second place, and areas 1 and 3 are in the third and fourth places with Q value (0.63326) and (0.659216), respectively, and the level It is less developed and the 5th district of Nazarabad city is ranked last in terms of social stability indicators with Q value (0.998888) and its status is deprived level in social stability. In general, the results show that none of the urban areas in Nazarabad are at a stable level, and the general stability situation in the areas of this city is at a medium to low level, which shows that the discussion of planning and proper management in urban social affairs is important and vital.

Key words: sustainable development, social sustainability, urban areas, Nazarabad